

Подорожко Т. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ РОЗВИТКУ МАСОВОГО ТУРИЗМУ

Чинники впливу на міжнародний потік мандрівників, такі як безпека дестинації, її привабливість і валютна сила, будуть продовжувати впливати на поведінку мандрівників в наступні роки. Безсумнівно, поряд з цими існуючими чинниками з'являться і нові впливові елементи. Зважаючи на те, що деякі країни визначили туризм однією з головних галузей економіки, вони стають ще більш економічно розвиненими, продовжують здійснювати обмін культурами і стають все більш космополітичними.

З таким зростанням приходять більше відповідальності і ризиків: все більш ймовірних екологічних загроз, зміни клімату, ландшафтів, а разом з ними зникнення деяких представників флори і фауни, безперервної зміни глобальної екосистеми, на яку туристичні потоки мають свій безпосередній вплив. Поки подорожі стають доступнішими, і люди продовжують відкривати для себе світ, кожній країні потрібно приготуватися до реагування на потенційні кризи і наслідки, які можуть завдати шкоди населенню, природі, інфраструктурі, а також репутації, яка тягне за собою формування думки туриста.

Негативний вплив туризму на навколишнє середовище спостерігається в країнах з вразливою екосистемою, розвинутою інфраструктурою, постійно зростаючими туристськими потоками. У 2016 р. було встановлено, що в наслідок забруднення Світового океану у найбільшого в світі коралового рифу, Великого Бар'єрного рифу, тільки 10 % залишається недоторканою, а решта 90 % має різну ступінь деградації. Експерти зазначають, що дайвери завдають непоправної шкоди такому чутливому шару екосистеми як кораловий риф [1].

В останні роки спостерігається активізація незаконної торгівлі дикими тваринами. Згідно з доповіддю ООН про злочини проти дикої природи понад 7000 видів тварин і рослин з усіх регіонів продаються нелегально, і ця незаконна торгівля сягає близько 20 млрд дол. США щорічно [2]. Основним

засобом боротьби з незаконною торгівлею тваринами й рослинами є туризм дикої природи, під яким розуміють спостереження за тваринами в їх природному середовищі існування. Важливість цього виду туризму проявляється в скороченні руйнування ареалу тваринного й рослинного світу, призупиненні змін клімату та наслідків браконьєрства, глибокому усвідомленні, що людина – це частина природи.

У зв'язку з тим, що багато туристичних міст і визначних пам'яток знаходяться в кризовому стані або зовсім на межі зникнення, в 2018 р. виник новий вид туризму під назвою «Last chance tourism» (Туризм останнього шансу). Цей вид туризму передбачає подорожі місцями, що за дослідженнями експертів скоро стануть не доступними, або взагалі зникнуть. На жаль, туризм останнього шансу не підвищує обізнаність людей про наслідки зміни клімату достатньо, щоб запобігти їм. Об'єктом інтересу такого виду туризму є Венеція. Вже давно підтверджено, що Венеція поступово іде під воду із-за зростання рівня Середземного моря. А тому, спекуюючи на цьому, туристичні підприємства масово продають тури в цю дестинацію з усього світу, що призвело до забруднення каналів, проблеми зі сміттям, переобладнанням інфраструктури повністю на туристичну, руйнування будівель й екологічних проблем. Як зазначає сайт «Страна.ua», із-за впровадження карантинних заходів в наслідок COVID-19 в Венеції вода в каналах стала прозорою і в ній з'явилися дельфіни, яких не було більше 60 років [3]. Ці факти свідчать про необхідність не тільки введення додаткових зборів з туристів, а й про дотримання антропогенного навантаження об'єктів.

Ще одним негативним наслідком туристичної діяльності є виснаження природних ресурсів ґрунтових вод. Прісна вода витрачається на обслуговування басейнів і зрошення майданчиків для гольфу. Наприклад, середнє поле для гольфу в тропічній країні використовує стільки води, скільки 60 000 сільських жителів. Брак водних ресурсів не тільки змінює ландшафт, але і викликає висушування ґрунту, що створює проблему забезпечення прісною водою й загрозу існування деяких видів тварин [4].

Слід відзначити, що ще в 1999 р. в Глобальному Етичному кодексі туризму було зазначено [5, с.89-98]:

- необхідність фінансової підтримки дестинацій у переробці відходів для їх скорочення,
- раціональне використанні рідкісних й цінних природних ресурсів, особливо води та джерел енергії,
- рекомендовано рівномірний розподіл туристських потоків у просторі й часі,
- акцентовано увагу на необхідності захисту природної спадщини, яка становить екосистеми і біологічне різноманіття, а також охороні видів дикої фауни і флори, яким загрожує зникнення;
- необхідність встановлювати певні обмеження діяльності учасників туристського процесу і особливо професіоналів сфери туризму, яку вони здійснюють в особливо вразливих місцях-зони пустель, полярних і високогірних районах, берегових зонах, в тропічних лісах і вологих зонах, які підходять для створення природних парків або заповідників

Отже, сучасні програми розвитку туризму країн і регіонів мають враховувати можливі негативні наслідки від туристичної діяльності і розробляти системи заходів з їх подолання і недопущення.

Список використаних джерел:

1. ARC Centre of Excellence for Coral Reef Studies James Cook University Townsville Queensland 4811 Australia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coralcoe.org.au/>.
2. World travel & tourism council [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wttc.org/priorities/sustainable-growth/illegal-wildlife-trade/>.
3. В Венецію из-за карантина впервые за 60 лет вернулись дельфины [Електронний ресурс]. – 20.03.2020. – Режим доступа: <https://strana.ua/news/256161-karantin-v-venetsii-v-kanaly-horoda-vernulis-delfiny-.html>.
4. Інформаційний портал «The world counts» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.theworldcounts.com/challenges/consumption/transport-and-tourism/negative-environmental-impacts-of-tourism> – Назва з екрану.
5. Глобальний Етичний кодекс туризму. Сантьяго (Чилі), 1 жовтня 1999 року// Правове регулювання туристичної діяльності в Україні. Збірник нормативно-правових актів/ за заг. ред. проф. В.К. Федорченко; Київ. ун-т туризму, економіки і права. – К.: Юрінком Інтер, 2002.- С. 89-98.